

Månedens billede

Fotografiet viser de svært varmepåvirkede pacemakerrester, som i perioden fra oktober 2004 til juli 2006 blev fundet i ovenene ved Odense Krematorium, som med ca. 2.500 ligbrændinger om året er landets næststørste krematorium. Pacemakerresterne stammer fra i alt 15 kremationer, hvor personalet havde hørt en eksplosion i forbindelse med ligbrændingen.

En pacemaker vil eksplodere, når den udsættes for opvarmning i forbindelse med kremation, hvor temperaturen når op på 1.200 °C. Pacemakereksplosioner i forbindelse med ligbrænding har været kendt siden 1976 [1]. De første pacemakereksplosioner var så kraftige, at de ligefrem kunne forårsage skade på krematorieovnene. Dengang anvendtes der zink/kviksølvoxidbatterier i pacemakerne, som ved opvarmning udviklede brint med betydelig trykudvikling i pacemakeren til følge [2]. I dag anvendes der overvejende lithium/jod-PVP-batterier, som forårsager mindre kraftige eksplosioner. Pacemakereksplosioner udgør dog fortsat et problem, og det er stadig vigtigt, at pacemakeren fjernes før ligbrændingen. Pro-

blemet synes at være stigende. I første halvdel af 2006 indtraf der otte pacemakereksplosioner ved Odense Krematorium, mod kun fem i hele 2005.

Konklusion: Husk at en eventuel pacemaker skal fjernes før kremationen. Det er den læge, som afholder ligsynet, der har ansvaret for, at dette sker [3]. De moderne pacemakere er små og kan være vanskelige at finde ved den udvendige undersøgelse af liget, så det er også af denne årsag vigtigt at gennemlæse journalen grundigt.

Stud.med. Stig Borbjerg Laursen

*Vicestatsobducent Peter Mygind Leth, e-mail: pletb@health.sdu.dk
Syddansk Universitet, Retsmedicinsk Institut*

Litteratur

1. Morell PJ. The exploding body. *Practitioner* 1977;218:109.
2. Gale CP, Mulley GP. Pacemaker explosions in crematoria: problems and possible solutions. *J R Soc Med* 2002;95:353-5.
3. Sundhedsstyrelsen. Vedrørende postmortel fjernelse af pacemakere. *Ugeskr Læger* 1992;154:2385.

Månedens billede redigeres af:

*Tove Agner, Margrethe Herning, Jens Otto Lund,
Margit Mantoni og Peter Skinboj.*